

УКРАЇНА
В ПЕРІОД СИСТЕМНОЇ КРИЗИ
РАДЯНСЬКОГО ЛАДУ
1965 – 1985
Суспільно-політичне життя

ПОЛТИКО-ІДЕОЛОГІЧНА КРИЗА РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ

Період «відлиги» завершився перестановкою кадрів у вищому партійному керівництві. У жовтні 1964 р на пленумі ЦК КПРС замість М. Хрущова першим секретарем ЦК КПРС був обраний Л. Брежнєв.

Ця подія отримала назву *«тихий переворот»*.

М.С. Хрущова звільнили «за станом здоров'я» на пенсію.

Головою уряду СРСР обрали О. Косигіна, першим секретарем ЦК КПРС – Л. Брежнєва, а згодом він став Генеральним секретарем.

ПЕРІОД ХРУЩОВСЬКОЇ «ВІДЛИГИ» ЗМІНИВСЯ ПЕРІОДОМ «ЗАСТОЮ»

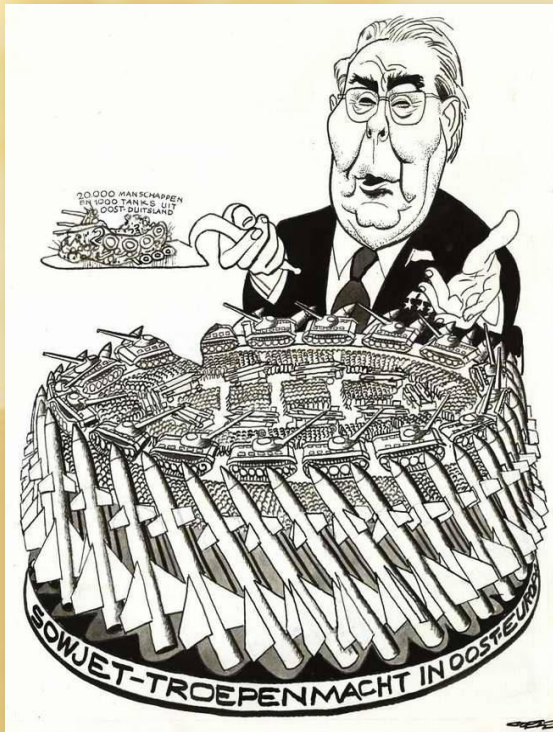
Період застою чи *Епоха застою* - термін, що використовується для позначення системної кризи у всіх сферах життя: економіці, політиці, соціальній сфері, суспільній моралі тощо, пов'язаний із періодом правління Леоніда Брежнєва.

Поняття *«період застою»* вперше використав у своїй промові Михайло Горбачов.

НЕОСТАЛІНІЗМ – ЧАСТКОВА РЕАНІМАЦІЯ СТАЛІНСЬКОЇ КОМАНДНО- АДМІНІСТРАТИВНОЇ СИСТЕМИ

Карикатури на Л.Брежнєва у нідерландських журналах

АНЕКДОТ ДО ТЕМИ:

«Шеф іноземної розвідки викликає підлеглого.

- Слухай Джоне, - каже - скільки наших людей засилаємо в
СРСР,

але ніхто не може зрозуміти, що там діється і як у цій країні
люди живуть. Поїдь, нарешті, ти й розберися.

Минув час. Агент повернувся.

- Ну, доповідай, каже йому шеф.

- Ситуація така, - виструнчився Джонс. - Безробіття в них немає,
але ніхто не працює. Ніхто не працює, але план виконується.
План виконується. Але в магазинах нічого немає. В магазинах
нічого немає. Але вдома все є. Вдома все є, але всі
невдоволені.

Всі невдоволені, але всі голосують «ЗА».

ЛЕОНІД БРЕЖНЄВ

- Генеральний секретар ЦК КПРС у 1964 – 1982 роках.
- Уродженець с. Кам'янське на Дніпропетровщині.
- Очолював запорізький та дніпропетровський обкоми Компартії України, згодом перебував на керівних посадах в Молдавській та Казахській РСР.
- Заступник М.Хрущова при Президії Верховної ради СРСР та в ЦК КПРС.
- Сприяв формуванню партійно-бюрократичної номенклатури з необмеженими повноваженнями.

ПЕТРО ШЕЛЕСТ

- Перший секретар ЦК КПУ у 1963 – 1972 роках.
- Уродженець с. Андріївка на Харківщині.
- Очолював великі стратегічні підприємства в Росії, згодом – Київський міськком КПУ та Київський обком КПУ.
- Підтримував політику М.Хрущова, а після його усунення – політику Л. Брежнєва.
- Обстоював економічні та культурні інтереси УРСР.
- Підтримував ідею української автономії.
- Сприяв розвитку української культури: мови, історії, етнографічних звичаїв, освіти.
- Автор книги «Україно наша Радянська»

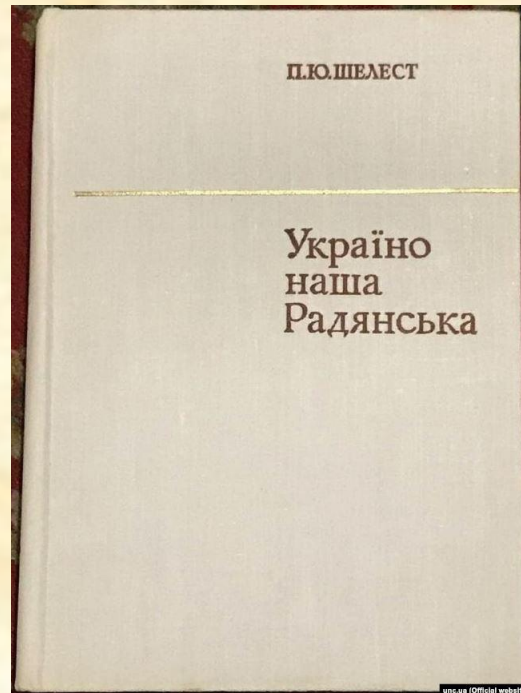

Видання «КОБЗАРЯ» до 150-річчя Т.Г. Шевченка, 1964 р.

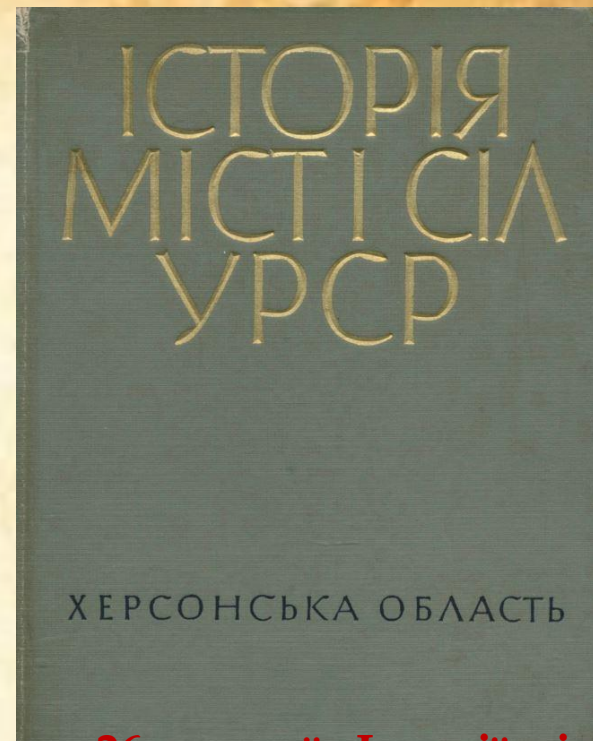

Створення Національного музею народної архітектури та побуту України в селі Пироговому, 1969р.

ПЕТРО ШЕЛЕСТ

**Видання книги
«Україно
наша Радянська»,
1970 р.**

Видання 26-томної «Історії міст і сіл Української РСР», 1968 - 1974 рр.

Палац «Україна», Київ, 1970р.

ВОЛОДИМИР ЩЕРБИЦЬКИЙ

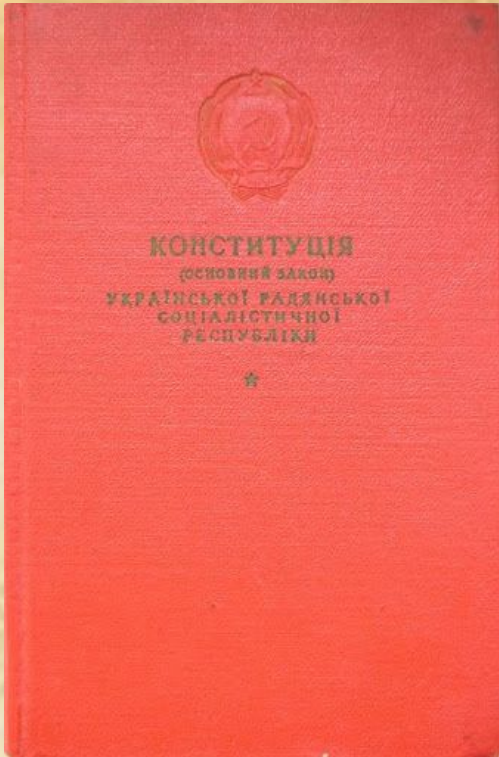
1972-1989р.

- ❑ Перший секретар ЦК КПУ;
- ❑ Уродженець Дніпропетровщини;
- ❑ За фахом – інженер-механік;
- ❑ На партійній роботі з 1941 року;
- ❑ Працював у Дніпропетровському обкомі партії, згодом у ЦК КПУ, очолював уряд УРСР;
- ❑ сприяв посиленню зросійщення України (під приводом здійснення процесу «злиття націй»),
- ❑ переслідував діячів українського дисидентства,
- ❑ Повністю підтримував політичний курс генерального секретаря ЦК КПРС Леоніда Брежнєва,
- ❑ не чинив опору обмеженню прав УРСР.
- ❑ не підтримав політику «перебудови» Горбачова М. С.
- ❑ дозволив будівництво на території республіки низки АЕС, в тому числі й Чорнобильської, у перші дні аварії на ЧАЕС намагався приховати трагедію.
- ❑ Підтримував прийняття нової Конституції УРСР.

Конституція УРСР

20 квітня 1978 р.

1. Складалася з преамбули та 171 статті, об'єднаних у 10 розділів;
2. Найвища влада - *Верховна Рада УРСР* у складі 650 народних депутатів, які обирались раз на 5 років і отримували гарантії недоторканості.
3. Виконавча влада - *Рада Міністрів УРСР*;
4. Комуністична партія СРСР здійснює керівну і спрямовуючу роль (ст.6);
5. Затверджувала побудову *«розвинутого соціалізму»*.

«Розвинутий соціалізм» - партійно-комуністична концепція, закріплена у преамбулі Конституції СРСР 1977 р., яка стверджувала, що неможливо здійснити негайний *«стрибок»* у комунізм.

Має пройти час, упродовж якого соціалізм повинен розвиватися на власному ґрунті. Саме такий соціалізм називається *«зрілим»*, *«розвинутим»*, за якого буде процвітати добробут населення, стрімко розвиватись економіка, наука, культура.

«ШЛЯХ» ДО ПОБУДОВИ КОМУНІЗМУ

Соціалізм

Розвинутий
соціалізм

Комунізм

«Волонтарист» Хрущов прагнув
«перескочити» важливий етап
становлення «радянської

людини».
! ЛИШЕ КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ ЗАБЕЗПЕЧИТЬ
УСПІШНИЙ ШЛЯХ ДО КОМУНІЗМУ

Анекдот до теми

«Лектор каже, що комунізм
вже на горизонті. Його
запитують:
— А що таке горизонт?
— Це уявна лінія, в якій небо
сходиться з землею і яка
віддаляється від нас, коли
ми намагаємося до неї
наблизитися».

Політична
криза

Економічна
криза

Екологічна
криза

ПОЛІТИКО-
ІДЕОЛОГІЧНА КРИЗА

Ідеологічна
криза

Моральна
криза

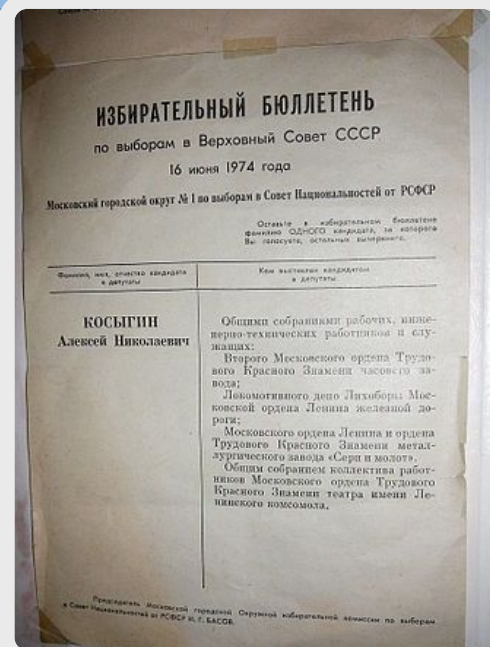
УТВЕРЖДЕННЯ КОМАНДНО-АДМІНІСТРАТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

В добу «розвинутого соціалізму» зростає і роль партії як

На початку 60-х рр. ХХ ст. - КПУ налічувала 1,2 млн. членів, наприкінці 70-х рр. ХХ ст. - 2,7 млн. членів.

Партійно-бюрократична номенклатура – панівна партійна еліта в СРСР, що цілком контролювала всі сфери життя суспільства.

Партійно-державна олігархія жила за принципом *«після нас – хоч потоп»*.

Геронтократія (англ. gerontocracy - «влада старців») - форма державного управління, в якій влада належить особам, що за віком перевершують основний вік працездатного населення країни.

Анекдот до теми

- «Що означає «чотири ноги і сорок зубів?»
— Крокодил.
- А що означає «сорок ніг і чотири зуба?»
- Це - просто:
Брежньєвське політбюро!

- Будеш дуже
прискіпливим, буду
виходити через оту дірку.

- А я тут неподалік
працюю, на м'ясокомбінаті.

- Тобі що, повилазило?

**ДОБА ЗАСТОЮ БУЛА
БАГАТОЮ НА
КАРИКАТУРИ, ЯКІ
ВІДОБРАЖАЛИ
ПОВСЯКДЕННЕ
ЖИТТЯ**

- Ти що, з глузду з'їхала?
Знову дефіцит виставила на
прилавок?

Переконавшись, що реформи становлять загрозу партійній диктатурі, керівництво СРСР відмовилось від них.

**Кризові явища, ознаки яких з'явилися ще в сталінські часи, переросли в системну кризу радянського ладу.
Системна криза - криза базових цінностей, на яких побудована певна модель розвитку.**